AVİM Yorum • No: 2016 / 61 • Ekim 2016

FRANSA TÜRKİYE'YE KARŞI DURMAKTA KARARLI

Ali Murat TAŞKENT

Analist (2015-2017)

14 Ekim 2016 tarihinde, Fransa Parlamentosunun üst kanadı olan Senato, Fransız yargısı veya uluslararası yargı tarafından tanınan savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve soykırımların inkârını veya önemsizleştirilmesini suç sayılması için Eşitlik ve Vatandaşlık kanununda değişiklikler yapılmasına yönelik bir yasa tasarısını kabul etmiştir. Temmuzda Fransa Ulusal Meclisi (alt kanat) tarafından da onaylanan tasarı, Senatoda yapılan oylamada 156 lehte ve 146 aleyhte oyla kabul edilmiş olup, söz konusu suçları inkâr veya önemsizleştirenlerin bir yıllık hapis ve 45.000 avro para cezasına çarptırılmalarını öngörmektedir. Tasarının yürürlüğe girmesi için, Senato ve Ulusal Meclisin son kez bir uzlaşmanın ardından Cumhurbaşkanı tarafından imzalanması gerekmektedir (kendisinin bunu imzalamakta tereddüt etmeyeceği öngörülmektedir).

Söz konusu yasa tasarısı, 1915 olaylarını 2001 yılında soykırım olarak tanıyan Fransada Ermeni soykırım iddialarının dayatılması ve bu iddiaların reddinin suç sayılmasına yönelik en son girişimdir. Fransız hükümetinin bir önceki girişimi özel olarak Ermeni soykırımının inkârını suç sayan 2012 yılında kabul edilen yasa ifade özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle Fransa Anayasa Konseyi tarafından anayasaya aykırı bulunmuştu.

Ocak 2016da Fransa Ermeni Kuruluşları Koordinasyon Konseyi (CCAF) tarafından düzenlenen bir yemekte konuşma yapan Cumhurbaşkanı Hollande, Ermeni iddialarının inkârının suç sayılması için hukuka ve anayasaya uygun yeni bir formül üzerinde çalıştıklarını ve bunun için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) eski başkanı Jean-Paul Costayı görevlendirdiğini duyurmuştu. Hollande, ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından mahkûm edilecek bir yasanın Fransa ve Ermeni Davası için korkunç bir yenilgi olacağını ifade etmişti.[1]

Fransa Cumhurbaşkanı, hükümeti ve Fransa Ermenilerinin çabalarının sonucunda ortaya çıkan bu yasa tasarısının Cumhurbaşkanı Hollandeın da ima ettiği gibi Fransa Anayasa Konseyinin ve AİHMnin ortaya koyduğu anayasal ve hukuki engelleri aşmayı hedeflediği görülmektedir.

Bilindiği üzere, AİHM, Perinçek v. İsviçre davasına ilişkin Ekim 2015 tarihinde aldığı kararında, 1915 olaylarının doğasına ilişkin tartışmaların kamuyu ilgilendiren bir konu olduğunu, nefret ve aşağılama ifade edilmediği veya nefret ve şiddet çağrısı yapılmadığı takdirde Ermenilerin ileri sürdüğü soykırım iddialarının reddedilebileceğini belirtmiştir. Öte

yandan, 2012 yılında kabul edilen inkâr yasasını reddeden Fransa Anayasa Konseyi, Gayssot Yasası ile ilgili Ocak 2016da aldığı kararında, bir olayın soykırım olup olmadığına ancak yetkili bir mahkemenin karar verebileceğini teyit etmiştir.

Yaygın biçimde Ermeni soykırımının inkârını cezalandıran yasa olarak tanıtılan bu tasarı aslında ne Ermeni soykırımından ne de genel olarak Ermenilerden bahsetmektedir. Tasarıda ucu açık bir ifade tarzı kullanılarak soykırımlardan genel olarak söz edilmiştir.

Tasarıda teklif edilen kanun değişikliği metninde Fransız yargısı veya uluslararası yargı tarafından hükme bağlanmış soykırımların inkârının veya önemsizleştirilmesinin suç kapsamına alınmasından söz edilmektedir. 1948 BM Soykırım Sözleşmesinde belirtildiği ve Fransa Anayasa Konseyi tarafından da teyit edildiği üzere, bir olayın soykırım olup olmadığına ancak söz konusu olayın gerçekleştiği devletin yetkili ulusal mahkemeleri veya yetkili uluslararası ceza mahkemeleri karar verebilmektedir. Bu çerçevede, sadece Ruanda ve Srebrenitsa vakaları yetkili bir mahkeme tarafından soykırım olarak tespit edilmiştir. Buna ek olarak, her ne kadar failleri 1945-1946 Nürnberg Yargılamaları sırasında insanlığa karşı suç ve başka suçlardan yargılansa da (yargılamaların yapıldığı dönemde soykırım kavramı henüz ortaya atılmamıştı), Holokost uluslararası hukukta soykırım muamelesi görmektedir (Holokostla ilgili olarak soykırımın tanımına uygun kesin tarihsel deliller bulunmaktadır). Dolayısıyla tasarıda geçen soykırım kelimesinden sadece Ruanda ve Srebrenitsa vakaları veya Holokost anlaşılabilir.

Ermeni görüşlerini benimseyen Fransız kanun yapıcılar arasında, bir inkâr vakasının Fransa Parlamentosu tarafından 2001 yılında kabul edilmiş olan ve 1915 olaylarını soykırım olarak tanımlayan kanuna dayandırılarak cezaya tabi tutulabileceği şeklinde bir varsayımın hakim olduğu anlaşılmaktadır. Fakat Fransa Anayasa Konseyinin de teyit ettiği üzere, Fransız hükümeti, parlamentosu veya mahkemelerinin bir olayın soykırım olup olmadığına dair karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Anayasa Konseyinin Gayssot Yasasına ilişkin kararı ışığında asıl gündeme getirilmesi gereken konu 2001 yılında kabul edilen kanunun iptali olmalıdır.

Söz konusu yasa tasarısında, ırk, renk, din veya ulusal kimlik temelinde bir insan grubuna veya o gruba mensup bir kişiye yönelik şiddet kullanımına veya nefret celbine teşvik etmesi halinde soykırım inkârı veya önemsizleştirilmesi vakalarının suç kapsamına alındığı da belirtilmektedir. Nefret söylemiyle alakalı bu ifade, Ermeni propagandası lehine çarpıtmalara ve suistimallere açıktır. Ermeni iddialarının reddedilmesinin nefret söylemi teşkil etmesi halinde suç olduğu yönünde çeşitli yanlış algılamalara neden olabilecektir. Nitekim Doğu Perinçek, yaptığı açıklamaların nefret, şiddet veya hoşgörüsüzlük çağrısı olarak görülmediği için AİHM tarafından Ermeni soykırımını inkârından suçsuz bulunmuştur şeklinde bazı yanlış yorumlar yapılmaktadır.

Burada vurgulanması gereken husus AİHM'nin sadece Doğu Perinçekin ifade özgürlüğünün İsviçre tarafından ihlal edilip edilmediğini ve Perinçekin sözlerinin nefret söylemi suçu kapsamına girip girmediğini incelemiş olmasıdır; AİHM, Perinçekin sözlerinin soykırım inkârı olup olmadığına bakmamıştır. Aynı tutum Fransız mahkemeleri tarafından da benimsenmelidir. Bir kişi yalnızca sözleri nefret söylemi teşkil ediyorsa yargılanmalı ve cezalandırılmalıdır; verilecek cezanın temelini Ermeni iddialarının reddi oluşturmamalıdır.

Ayrıca, AİHMin ve Fransa Anayasa Konseyi yukarıda bahsi geçen kararlarında da değinildiği üzere, Holokost inkârını suç sayan kanunların var olmasının sebebi anti-Semitizm tehdididir. Nitekim geçmişte anti-Semitizm vakalarının yaşandığı Fransada Gayssot yasası bu sebepten dolayı çıkarılmıştır. Bununla birlikte, Ermenilere yönelik benzer bir tehditten ise bahsetmek mümkün değildir.

Öte yandan, dikkat edilmesi gereken bir konu da tasarıda insanlığa karşı suçların inkârının veya önemsizleştirilmesinin de suç kapsamına alınmasıdır. Ermeni soykırımı söyleminin başarısız olmasından dolayı Ermeniler ve onların görüşlerini benimseyenler arasında sön dönemde Türkiyeyi insanlığa karşı suç işlemekle suçlama yönünde bir eğilimin olduğu görülmektedir. Ancak daha önce AVİMin de dikkat çektiği üzere, insanlığa karşı suç geniş bir tanıma sahip olan ve hukuk alanında ciddi araştırmalar gerektiren bir kavramdır. Osmanlı İmparatorluğunda Ermeni isyanlarının tamamıyla göz ardı edip, Ermeniler yaşadıkları tecrübeleri özel olarak öne çıkararak Türkiyeye bu tür bir suçlama yöneltmek adalet arayışı olmanın aksine Türkiyeye karşı yürütülen siyasi entrikaların bir yansıması olacaktır.[2]

Sonuç olarak, Ermeni iddialarına doğrudan atıfta bulunulmasada bu tasarının 2012deki kanunla aynı kaderi paylaşması beklenmektedir. Bu yasa tasarısı çerçevesinde Ermeni iddialarını reddettiği gerekçesiyle bir kişinin mahkum edilmesi Fransa Anayasa Konseyi ve AİHM tarafından alınan kararlara ters düşecektir. Dolayısıyla Fransız kanun yapıcılar söz konusu tasarının anayasaya uygunluğunun incelenmesi için gerekli yasal süreçleri başlatmaları ve Anayasa Konseyine başvurmaları uygun olacaktır.[3] Fransız kanun yapıcıların siyasi sebeplerle söz konusu yasa tasarısı gibi tek taraflı Ermeni tarih anlatısını dayatmaya yönelik eylemlerde bulunmaktan kaçınmaları gerekmektedir.

**Photo: Anadolu Agency*

[1] Hollande Has Entrusted to Jean-Paul Costa Preparation of New Bill Criminalizing Denial of the Armenian Genocide, *Armenpress,* http://armenpress.am/eng/news/833781/hollande-has-entrusted-to-jean-paul-costa-preparation-of-new-bill-criminalizing-denial-of-the-armenian.html

[2] Mehmet Oğuzhan Tulun, 1 Temmuz Tarihli Fransız Yasa Tasarısı Ve Olası Sonuçları, *AVİM*, http://avim.org.tr/en/Yorum/THE-FRENCH-BILL-OF-JULY-1-AND-ITS-IMPLICATONS

[3] Tasarının Anayasa Konseyine taşınması için Senato veya Meclis Başkanının itirazı veya en az 60 senatör veya vekilin imzası gerekmektedir

Yazar Hakkında :

Ali Murat Taşkent, Nisan 2015 ile Eylül 2017 arasında Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) analist olarak çalışmıştır. Taşkent, Kafkasya ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: TAŞKENT, Ali Murat. 2026. "FRANSA TÜRKİYE'YE KARŞI DURMAKTA KARARLI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2016 / 61. Ekim 26. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Yorum/FRANSA-TURKIYE-YE-KARSI-DURMAKTA-KARARLI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır